

Vraag 1. Bij onderstaande 7 SDGs presenteert de bankensector verschillende oplossingen. Wilt u uw mening geven of heeft u een beter idee? Klik op de SDG waar uw opmerking het beste bij past:

SDG 3 Verzekeren van een gezond leven en bevorderen van welzijn op elke leeftijd

Meer aandacht voor biobased materialen (moet mainstream worden) in gebouwen is noodzakelijk. Mensen besteden een groot deel van hun leven in gebouwen. Er is veel onderzoek naar natuurlijke materialen en de positieve impact op gezondheid van werknemers. De bankensector kan belangrijk driver worden door de toepassing van deze materialen te bevorderen.

SDG 7 Verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Graag actieve support en voorfinanciering van lokale burgerinitiatieven (energie-coöperaties) om zo energie van iedereen te maken en de mogelijkheid te geven dat participatie van onder op mogelijk wordt gemaakt.

Mensen nog meer stimuleren én begeleiden in keuzes om hun woning beter te isoleren en verder energie te besparen. Daarna idem met de plaatsing van zonnepanelen (mist woning geschikt). Ontwikkel een financieel aantrekkelijke businesscase die hiervoor aanslaat naast de subsidie's van de overheid.

Faciliteer de werking van aantrekking van private investors via de kapitaalmarkten door de overheid de extrakosten van Green Bonds te laten compenseren totdat de markt voor Green Bonds werkend is.

Geen kredietverlening aan vervuilende energieopwekking, of van centrales die grondstoffen gebruiken waar oerwouden voor worden gekapt.

Schone energie is een nieuwe sector, met nieuwe businessmodellen. Banken moeten zichzelf opnieuw uitvinden, vernieuwen! Daarbij hoort ook risico's nemen. Banken wijzen nog veel te veel naar ontbrekende standaarden en een overheid die de weg niet wijst. Kies een eigen weg en sta straks voorop als de energietransitie voltooid is!

Financiering is key voor ontwikkelen duurzame energievoorziening. Stop met financieren olie, gas projecten. Zie Follow This, Shell revolutie

Op blz 5 van haar notitie benadrukt de NVB (terecht) het belang van 'een heldere gedeelde ambitie en stevige doelstellingen'. Dit mist echter in de reactie van de NVB op SDG 13. Potentieel heel zinnig is (de vermelding van) PCAF – hopelijk volgt het definitieve rapport hiervan zsm en committeren banken zich er aan om deze methodologie te benutten voor publicatie van hun gefinancierde uitstoot van carbonemissies. De NVB refereert ook naar het Klimaatstatement van de bankensector; Eerlijke Bankwijzer en BankTrack hebben hierop gereageerd en enkele zwaktes benoemd die nog altijd niet zijn geadresseerd: <http://eerlijkegeldwijzer.nl/bankwijzer/nieuws/2015/reactie-op-klimaatstatement-van-de-banksector/> De NVB benoemt enkele huidige belemmeringen tav financiering van duurzame energie en het gebrek aan goede CO2-beprijzing, die terecht zijn. Tegelijkertijd kunnen banken ook zelf meer doen dan nu het geval is: scherp eigen klimaatbeleid aan naar de 1,5e graaddoelstelling van 'Parijs', publiceer in navolging van enkele voorlopers een SMART doelstelling (niet onder de doelstelling van Parijs, inclusief tussenstappen) voor terugdringing van gefinancierde carbonemissies, verminder financiering van fossiele energiebedrijven en sluit financiering van kolencentrales en in elk geval energiebedrijven die meer dan 30% van hun energie opwekken uit kolen uit. Spreek klanten die enige vorm van anti-klimaatlobby voeren (lees: lobby tbv beleidsafzwakkingen) hier actief op aan.

SDG 8 Bevorderen van aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en eerlijk werk voor iedereen

Suggestie om hierbij op te nemen dat het in VN verband (E/2016/75) met name gaat om ontwikkelen van groei waar dit achterblijft bij duurzaamheidsdoelstellingen op productiviteit, kinderarbeid en toegang tot financiële services. Voor dit doel dienen banken duidelijk te maken in hoeverre ze dit doel vorm willen geven gemeten in impact op mensen. Hiervoor is begrip nodig van de onderliggende activiteiten, ook om te kunnen sturen op dit doel. Daarnaast moeten banken zorgen voor een mandaat uit de samenleving om doelen te implementeren. Monitoring dient ook vorm te krijgen om op een geavanceerde wijze de progressie te meten op basis van internationale consensus.

Hierbij is de directe invloed van de banken het grootst. Urgente actie mbt klimaatverandering vraagt om overheidsmaatregelen.

Op de agenda moet wat overheid en banken doen om arbeidsuitval door automatisering en robotisering te compenseren zodat mensen betaald werk houden. Hierover zwijgen is struisvogelpolitiek

Voorbeeld van de Rabobank voor de penningmeesters van verschillende sportverenigingen te begeleiden is ook vaak van toepassing op duurzame initiatieven dan wel start-ups.

Te veel focus op eigen economische groei in het Westen ipv een eerlijker wereldsysteem!

Zowel funding als kredietverlening uitsluitend van en aan de reële economie

Volledig kantelen naar Circulaire Economie

SDG 9 Opbouwen van robuuste infrastructuur, bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie en stimuleren van innovatie

Investeer niet meer in industrieën die veel broeikasgassen uitstoten, tenzij er geen alternatieven zijn en ze zichzelf hoge reductie doelstellingen hebben opgelegd. En eis van energie-intensieve bedrijven dat ze hun plan voorleggen over hoe ze gaan voldoen aan de besparingsafspraken in het energie akkoord.

NL Invest, Nederland volledige verglazen

SDG 11 Steden en nederzettingen inclusief, veilig, robuust en duurzaam maken

Maak een veranderagenda en een balancing agenda per stad/gebied en vorm een coalitie van financiers, publiek en privaat. Zet in op gefocuste en samenhangende financiering. Houdt op met parallel suboptimal investeren van overheden, ontwikkelingsbanken, supranationals, Good Growth Coalition, private investors etc die ieder volgens hun eigen niet afgestemde voorstellingen kapitaal aanwenden zonder dat de systemische en integrale impact daarvan duidelijk wordt. Benut de mogelijkheden voor synergie.

Uitsluitend financieren van duurzaam vastgoed. Dat wil zeggen waarbij de grondstoffen als duurzaam kunnen worden gekwalificeerd en er oog is voor energiebesparing/ gebruik van duurzame energie.

Het is goed dat banken vragen om een langetermijn visie en beleid van de overheid voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving, en ook het initiatief voor het mogelijk maken van gebouwgebonden financiering is goed. Maar banken kunnen en moeten meer doen om hun klanten te stimuleren hun huis te verduurzamen. Het geven van rentekorting bij een hoger energielabel zoals de Triodos bank dit doet is een goed voorbeeld. Wacht niet af op onderzoeken en beleid, maar neem actie. Klimaatverandering wacht namelijk niet.

Smart Cities, uitgerust met 5G en sensor technieken

De bankensector moet bij financiering van gebouwen een incentive inbouwen voor projectontwikkelaars / beleggers om de CO2 uitstoot van een gebouw zo laag mogelijk te maken. Er is veel aandacht voor duurzame energie, besparing en isolatie. Er mist een focus op de CO2 impact van bouwmaterialen. Bijv. in het ASR hoofdkantoor (uitgeroepen tot duurzaam voorbeeld) is veel aluminium toegepast. Dit materiaal stoot honderden malen meer CO2 uit dan bijv. hout. Zie: <http://www.fsc.nl/nl-nl/fsc/waarom-fsc/klimaat>

Het belang van opname van beprijzingsmaatregelen om verduurzaming van vastgoed en woningen te stimuleren. Wie maatregelen neemt om vastgoed/woningen te verduurzamen, dient hier financieel voordeel bij te hebben. Maak SMART doelstellingen voor verduurzaming van vastgoed en hypotheek, en haal dit uit de (bij sommige banken nog) vrijblijvende – voorlichtings sfeer.

Duurzame circulaire oplossingen vragen om nieuwe innovatieve oplossingen. Innovatie en duurzaamheid gaan hand in hand in de ruimtelijke ordening, bouw en het vastgoed. Slimme, duurzame steden is waar ook banken zich mijns inziens hard voor moeten maken. Hangt nauw met doel 9 samen.

SDG 12 Verzekeren van duurzame consumptie- en productiepatronen

Faciliteer bedrijven om Green, Social and Sustainable Development bonds uit te geven. Dit brengt liquiditeit van private investors in

Ik vind hierover in het beleidsdocument weinig terug. Hier hoort mijns inziens ook bij het verduurzamen van wereldwijde handelsketens en door banken gefinancierde projecten (in andere niet westerse landen), waarbij ook arbeidsomstandigheden en mensenrechten een rol spelen. In dat verband zou ook nog beter naar de huidige financieringscontracten moeten worden gekeken die op dit terrain nog onvoldoende effectief zijn. Ook zou hier de private equity meer moeten worden gestuurd.

Circulaire economie

Tenminste: eisen stellen aan producenten, handelaars tbv 100% certificering binnen een zo kort mogelijk tijdpad volgens de hoogste bestaande duurzaamheidsrichtlijnen/standaarden, en met inbegrip van toeleveranciers. Daar waar huidige certificering tekort schiet op sociale issues of milieu issues (bv landroof of ontbossing) actieve inzet om standaarden aan te scherpen. Partnerschappen zoeken met bv bedrijven en maatschappelijke stakeholders om op duurzame wijze vergroting van productie op bestaand areaal te verwezenlijken

Dit doel wordt nog te weinig uitgediept als het gaat om het financieren van bedrijven die duurzame consumptie en productie laten zien en stimuleren.

SDG 13 Ondernemen van urgente actie om de klimaatverandering en de gevolgen ervan tegen te gaan

Meewerken aan concrete en heldere tussendoelen waardoor er wenkend perspectief is voor de markt om te investeren. (Voortzetten Energie Akkoord op gebied besparen, duurzame opwek en Elektrisch vervoer). in Kredietcommissies expliciet positief raten voor die bedrijven die actief inzetten op de verduurzaming. Negatieve credit rate voor bedrijven die teveel leunen op oude fossiele economie.

De bankensector zelf kan hier een voortrekkersrol in gaan betekenen door bijvoorbeeld op de daken van álle filialen, hoofdkantoor etc. zonnepanelen te plaatsen. Dit kan zelf met SDE+ subsidie voor elke eigen organisatie (Rabo, ING etc.) in een businesscase uitgewerkt worden en in 2017 gerealiseerd worden.

Laat de overheid doelen stellen per sector om de NDCs te halen. En sectoren een plan om dat te halen. Alle huidige individuele bedrijfs- en sectoracties om emissies te reduceren, maar onvoldoende: we kennen het vertrekpunt en tijd van boarding van onze vlucht, maar we weten niet hoever we gaan vliegen en of we op tijd aankomen.

Inderdaad, zie hierboven. Verder bijvoorbeeld door het enkel financieren van duurzame agrarische bedrijven, met uitgangspunt grondgebondenheid en agrarisch natuurbeheer.

Alle banken moeten zo snel mogelijk hun indirecte broeikasemissies in kaart brengen én doelstellingen zetten om ze te verminderen. Dat zal oa betekenen dat alle investeringen in de fossiele industrie gestopt en afgebouwd moeten. In het plan staat dat niet duidelijk is welke assets stranded zijn, dat is onjuist. Het is heel duidelijk welke industrieën zo snel mogelijk afgebouwd moeten worden om de opwarming tot 1,5graad te beperken. Banken moeten niet op de overheid wachten maar hun eigen verantwoordelijkheid en acties daarin nemen. En accepteren dat een aantal assets inderdaad stranded zijn. Het klimaatprobleem is al meer dan 20 jaar bekend en ook wat de oorzaken zijn. Dat banken toch door zijn gegaan met het investeren in fossiele infrastructuur is hun eigen keuze geweest.

Urgenda

De bankensector moet bij financiering van gebouwen een incentive inbouwen voor projectontwikkelaars / beleggers om de CO2 uitstoot van een gebouw zo laag mogelijk te maken. Er is veel aandacht voor duurzame energie, besparing en isolatie. Er mist een focus op de CO2 impact van bouwmaterialen. Bijv. in het ASR hoofdkantoor (uitgeroepen tot duurzaam voorbeeld) is veel aluminium toegepast. Dit materiaal stoot honderden malen meer CO2 uit dan bijv. hout. Zie: <http://www.fsc.nl/nl-nl/fsc/waarom-fsc/klimaat>

Op blz 5 van haar notitie benadrukt de NVB (terecht) het belang van 'een heldere gedeelde ambitie en stevige doelstellingen'. Dit mist echter in de reactie van de NVB op SDG 13. Potentieel heel zinnig is (de vermelding van) PCAF – hopelijk volgt het definitieve rapport hiervan zsm en committeren banken zich er aan om deze methodologie te benutten voor publicatie van hun gefinancierde uitstoot van carbonemissies. De NVB refereert ook naar het Klimaatstatement van de bankensector; Eerlijke Bankwijzer en BankTrack hebben hierop gereageerd en enkele zwaktes benoemd die nog altijd niet zijn geadresseerd: <http://eerlijkegeldwijzer.nl/bankwijzer/nieuws/2015/reactie-op-klimaatstatement-van-de-banksector/> De NVB benoemt enkele huidige belemmeringen tav financiering van duurzame energie en het gebrek aan goede CO2-beprijzing, die terecht zijn. Tegelijkertijd kunnen banken ook zelf meer doen dan nu het geval is: scherp eigen klimaatbeleid aan naar de 1,5e

graaddoelstelling van 'Parijs', publiceer in navolging van enkele voorlopers een SMART doelstelling (niet onder de doelstelling van Parijs, inclusief tussenstappen) voor terugdringing van gefinancierde carbonemissies, verminder financiering van fossiele energiebedrijven en sluit financiering van kolencentrales en in elk geval energiebedrijven die meer dan 30% van hun energie opwekken uit kolen uit. Spreek klanten die enige vorm van anti-klimaatlobby voeren (lees: lobby tbv beleidsafzwakkingen) hier actief op aan. SDG 13 benadrukt (ook) het belang van adaptatie, maar de NVB heeft hier nog niets over opgenomen. Sommige banken en bank-verzekeraars kunnen echter wel een rol spelen tav bevordering van klimaatadaptatie. Zie bv: http://www.swissre.com/media/news_releases/pr_20110610_oxfam.html

Helemaal eens, alleen grote vraagtekens bij ingezette koers van banken bij ABC-labels (nu kantoren, later meer soorten gebouwen): 1) Alleen labels zeggen niets over het feitelijk energieverbruik. 2) Labels kunnen in potentie fraude in de hand werken 3) At the end leiden hogere eisen tot voorkeur voor nieuwbouw, resulterend in verder leegstand 4) Dit leidt tot verspilling van geïnvesteerd kapitaal en daarnaast van grondstoffen. 5) Climate action focust zich alléén op klimaat en ik mis grondstoffen. Inzet moet niet zijn energielabels maar circulair (komt in het hele stuk maar 2 keer voor), waarbij hernieuwbare energie onderdeel is van circulair vastgoed.

Over het gehele document, zou ik meer ambitie en een actieplan met concrete doelen en targets vanuit de bankensector verwachten. Hoe gaan de banken de SDGs behalen in 2030 en waar staan ze over 5 jaar? Pas dan kan voortgang worden gemeten. Wat betreft de energietransitie: De bankensector geeft goede ideeën en dilemma's, en laat tegelijkertijd de bal veel bij de overheid liggen in dit hoofdstuk. Voor bijvoorbeeld de vraag over een CO2 prijs, kan samengewerkt worden met initiatieven als TruCost (zoals een aantal al doen). Onderlinge samenwerking op dit gebied en het initiëren van een concreet gezamenlijk initiatief vanuit de banken is gewenst (ook om de overheid mee te krijgen). Ook voor het inzicht krijgen in CO2 gebruik van klanten (organisaties) kunnen banken proactiever gezamenlijk actie ondernemen en concrete, ambitieuze criteria stellen aan gebruik voor financiering aan klanten (bv energietransitie kolencentrales).

Vraag 2. Vindt u dat de bankensector ook aan andere SDGs zou moeten werken?

Zo ja, klik hieronder de desbetreffende SDGs aan en leg uit waarom

SDG 1 Uitbannen van armoede overal in alle vormen

is de beste bijdrage aan vluchtilingen stromen en uitbannen van honger

De footprint van ons economisch handelen vergroot of bestendigt armoede elders. Definieer dit niet buiten beeld

Ja door bijvoorbeeld micro krediet mogelijk te maken voor de burger en zo energie van iedereen te maken.

Zou direct of indirect een (bij)taak moeten zijn van een bank

Ja, bijvoorbeeld door het beschikbaar maken van betrouwbaar betalingsverkeer en spaarmogelijkheden. in gebieden van de wereld waar dit nu nog geen vanzelfsprekendheid is.

Banken zouden meer kunnen doen om, onder meer via leningovereenkomsten, bij te dragen aan het betalen van living wages door hun klanten, met name in international handelsketens.

Dit onderdeel hangt sterk samen met het in acht nemen van mensenrechten in de keten (o.a. het betalen van een leefbaar loon, kinderarbeid, overuren, overige arbeidsrechten). Een onderwerp waarin banken actie gaan ondernemen op basis van het bankenconvenant. Dit onderwerp komt echter niet terug in de huidige SDG notitie. Hierin kunnen banken een belangrijke katalysator zijn.

toegang tot bancaire producten en diensten, educatie en financieel management en advies, bieden van spaarmogelijkheden en opbouw tot vermogen, (micro-)krediet, dragen allemaal direct bij aan dit doel

SDG 2 Uitbannen van honger, bereik voedselzekerheid, verbeterde voeding en het bevorderen levenslang leren voor iedereen

De footprint van ons economisch handelen vergroot of bestendigt armoede elders. Definieer dit niet buiten beeld

Ondersteunen van projecten mbt duurzame landbouw. Hierbij kan gedacht worden aan de Universiteit van Wageningen

Door globaal financiering van duurzame landbouw als norm te stellen, worden de invloeden van (extreme) seizoenen beperkt. Dit draagt bij aan armoede- en hongerbestijding en aan beperking klimaatverandering.

Bij de door banken ondersteunde duurzaamheid is dit mijns inziens ook een belangrijk onderdeel. Honger wordt immers mede veroorzaakt door niet duurzame landbouw. Ook lijkt de mogelijkheid de wereldbevolking te voeden belangrijk om duurzame ontwikkeling te realiseren.

Verspilling tegen gaan, zie verspilfabriek Hutten Catering

SDG 2: Tav banken die in de landbouwsector in ontwikkelingslanden investeren: belang van investeringen in versterking van de inkomenspositie van kleinschalige boeren. Zie bv key message van FAO in The State of Food Security in the World 2015': 'Economic growth is a key success factor for reducing undernourishment, but it has to be inclusive and provide opportunities for improving the livelihoods of the poor. Enhancing the productivity and incomes of smallholder family farmers is key to progress.' Banken kunnen klanten en bedrijven waarin zij beleggen die grond aankopen/huren in risico-landen stimuleren om aan FPIC te voldoen, niet beperkt tot inheemse volkeren. Tav bedrijven actief in risicolanden/sectoren: belang van waterschaarste effectrapportages en geen nieuwe activiteiten in gebieden waar waterschaarste heerst en die kunnen concurreren met behoeften van lokale gemeenschappen. Tav GMO's (zie ook SDG 2.5) belangrijk dat bedrijven in elk geval aan Nagoya Protocol en Cartagena Protocol voldoen. Voorwaardes stellen tav certificering volgens hoogst bestaande duurzaamheidsstandaarden, met inbegrip van toeleveranciers.

In het bevorderen van duurzame landbouw kunnen banken een belangrijke rol spelen door hier criteria aan hun financiering aan te verbinden, zeker de banken met een grote vertegenwoordiging van landbouwbedrijven in hun portfolio.

In het bevorderen van duurzame landbouw kunnen banken een belangrijke rol spelen door hier criteria aan hun financiering aan te verbinden, zeker de banken met een grote vertegenwoordiging van landbouwbedrijven in hun portfolio.

o.a. via financiering hier veel in te bereiken

SDG 4 Verzekeren van gelijke toegang tot kwalitatief goed onderwijs en bevorderen levenslang leren voor iedereen

Dit is fundamenteel voor leiderschap, kennis, veranderkracht. Duurzaamheid is een kwestie van zien, kunnen, willen zien en willen kunnen. Vernieuw curricula, opleidingen etc.

Investeren in onderwijs is essentieel voor toekomst Nederland

SDG 5 Bereiken van gendergelijkheid en zelfontplooiing/empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Volledig inclusieve maatschappij creëren. Meer vrouwen aan de top, minder alpha mannetjes met te grote ego's

Banken die bedrijven financieren en/of in bedrijven beleggen kunnen actief hun invloed aanwenden (via engagement, stemgedrag etc) om bedrijven te houden aan SDG5 alsmede UVRM, CEDAW en de Beijing Declaration. Concreet: het tegengaan van alle vormen van genderdiscriminatie tav werk met inbegrip van fysiek/seksueel geweld, het garanderen van salarisgelijkheid, invoering van systemen die genderdiscriminatie voorkomen en verminderen, bevordering van gelijke toegang van vrouwen tot senior functies, opname van gendercriteria in inkoopbeleid. Vanzelfsprekend dienen banken zich aan dit alles zelf ook aan te houden/maatregelen op te nemen. Zie bv ook: <http://bit.ly/2qupN80>

De bankensector heeft hier zelf nog een stap te maken wat betreft diversiteit aan de top.

SDG 6 Verzekeren van beschikbaarheid en duurzaam beheer van water en sanitaire voorzieningen voor iedereen

Ondersteunen van projecten mbt waterbeheer. Hierbij kan gedacht worden aan de Universiteit van Wageningen

SDG 10 Terugdringen van ongelijkheid binnen en tussen landen

Landen, waaronder ontwikkelingslanden, lopen jaarlijks miljarden mis door belastingontwijking door bedrijven. Een fors aantal 'cases' in recente jaren betreffen (ook) klanten van Nederlandse banken en bedrijven waar bankgroepen in beleggen. Banken kunnen bijdragen aan bv SDG 10.4 door allereerst vanzelfsprekend zelf eerlijk belastingen te betalen en geen gebruik te maken van belastingparadijzen/constructies die belastingontduiking en/of ontwijking bevorderen. Daarbovenop dienen banken hun klanten actief aan te sporen om niet gebruik te maken van bv. brievenbusconstructies en hun volledige bedrijfsstructuur te publiceren, alsmede hun omzet, winst, FTE's en belastingbetalingen. Banken dienen (zeker multinationale) bedrijven die zij financieren en/of waar zij in beleggen aan te sporen om zich niet alleen aan belastingwetten te houden, maar ook om zich te onthouden van ontwijkingsconstructies die er in de praktijk toe leiden dat landen hun gerechtvaardigde belastinginkomsten

mislopen. Hierdoor hebben overheden minder middelen voor publieke diensten, en dit kan leiden tot toename van cynisme over falend bestuur.

SDG 14 Conserveren en duurzaam gebruik maken van de oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling

De energietransitie als een kans zien om bijvoorbeeld de Noordzee sneller te verduurzamen door Zeewier/Algen/Mosselbanken/Visserij te stimuleren via Windmolen parken. Oftewel: de Zee als energiehuis van de toekomst maar vooral met IMVO economische kansen in een veranderende duurzame omgeving.

Dit gaat over hoe we binnen planetaire grenzen onze economie laten werken. Levensvatbaarheid betekent de goede kwaliteiten hebben in relatie tot wat de fysieke omgeving toestaat en eist. Duurzame ontwikkeling zonder dit mee te nemen is het versterken van de cognitieve dissonantie mbt duurzame ontwikkeling

Stimulering van schepen die varen op LNG

The ocean clean Up volledig financieren met publiek-privaat geld

De bankensector moet meer aandacht en energie steken in de verdere ontwikkeling van natuurlijk kapitaal en deze een echte plaats geven binnen het financierings / beleggingsbeleid.

Tav banken die bedrijven financieren in de visserij of ketens waarin vis/garnalen worden verwerkt/verkocht: bedrijven aansporen om zelf en toeleveranciers 100% MSC of ASC te certificeren, zich te houden aan International Principles for Responsible Shrimp Farming en FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries, en af te zien van schadelijke vistechnieken als sleepnetten en haaienvangst.

o.a. via beleggingsbeleid en bedrijfsfinanciering

SDG 15 Beschermen, herstellen en bevorderen van het duurzame gebruik van ecosystemen, duurzaam beheer van bossen, tegengaan van woestijnvorming, tegengaan en terugdraaien van landdegradatie en het verlies aan biodiversiteit een halt toe roepen

Stoppen met megastallen, vleesconsumptie beperken, investeren in ecodeucten en natuurparken, natuur vrij gang laten gaan

De bankensector moet meer aandacht en energie steken in de verdere ontwikkeling van natuurlijk kapitaal en deze een echte plaats geven binnen het financierings / beleggingsbeleid.

Banken die de hout/papier/pulpsector en/of bv bouwbedrijven financieren dienen bedrijven aan te sporen om 100% FSC te certificeren, ook in de keten. Breed gedragen kritiek van maatschappelijke organisaties w.o. WWF tav PEFC (zelfs uit Europa) moet serieus genomen worden door banken. Banken dienen hout/paper&pulp bedrijven aan te sporen om HCS bossen te beschermen, en hun forest footprint te rapporteren aan het CDP Forest Program. Tav projecten: aanmoediging van MER's voor gevolgen van een project op biodiversiteit. Banken engagen betrokken bedrijven om clausules over bescherming van biodiversiteit op te nemen in hun contracten met toeleveranciers.

Op klimaat wordt veel actie ondernomen, tegelijkertijd wordt het geheel en de samenhang (via ecosystemen), ook wel genoemd 'natuurlijk kapitaal', nog te weinig als risico beschouwd voor te financieren bedrijven. Banken zouden criteria kunnen opstellen en maatstaven kunnen ontwikkelen om rekening te houden met 'life on land'. Het Natural Capital Protocol financial sector supplement (op dit moment in ontwikkeling) kan hier een goede stimulans voor zijn.

o.a. via beleggingsbeleid en bedrijfsfinanciering

SDG 16 Bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzekeren van toegang tot het rechtssysteem voor iedereen en creëren van doeltreffende, verantwoordelijke en inclusieve instituties van elk niveau

Banken kunnen een bijdrage leveren aan de promotie van inclusieve instituties door binnen de relaties van banken corrupte praktijken en schendingen van internationale normen en recht te identificeren en mitigeren. Hierbij dienen fundamentele rechten en verdragen uitgangspunt te zijn bij alle overeenkomsten, relaties en activiteiten.

Dit gaat over hoe we binnen planetaire grenzen onze economie laten werken. Levensvatbaarheid betekent de goede kwaliteiten hebben in relatie tot wat de fysieke omgeving toestaat en eist. Duurzame ontwikkeling zonder dit mee te nemen is het versterken van de cognitieve dissonantie mbt duurzame ontwikkeling

SDG 17 Versterken van implementatiemiddelen en vernieuwen van mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling

Met het Parijs akkoord uit 2015 lijkt me hiervoor nu al een goede basis gelegd te zijn. Concentreer nu op dichterbij huis.

De bankensector kan breder partnerschappen aangaan die kennisdeling bevorderen en het behalen van de SDGs mogelijk maken, bijvoorbeeld met NGOs, bedrijven of de overheid.

door zelf de beste partner te zijn voor anderen en nieuwe partnerships aan te gaan

Vraag 3. Kent u initiatieven/ organisaties waar de bankensector mee zou kunnen samenwerken? Zo ja, noteer s.v.p. de naam van het initiatief/ de organisatie en - indien bekend - de contactgegevens bij desbetreffende SDG.

SDG 1 Uitbannen van armoede, overal in alle vormen

Moyee Coffee = geen ontwikkelingshulp maar eerlijke koffie waar Afrika ook van profiteert

Vanzelfsprekend o.m. een aantal organisaties werkzaam op ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking, waaronder Cordaid, ICCO, Solidaridad en Oxfam Novib.

Corporate Human Rights Benchmark, Living wage indicator, VBDO verantwoord ketenbeheer benchmark, Shift human rights reporting framework

SDG 2 Uitbannen van honger, bereik voedselzekerheid, verbeterde voeding en het bevorderen van duurzame landbouw

Vanzelfsprekend o.m. een aantal organisaties werkzaam op ontwikkelingssamenwerking en internationale samenwerking, waaronder Cordaid, ICCO, Solidaridad en Oxfam Novib.

For example: Round table on sustainable palm oil, round table for sustainable beef, round table for responsible soy

SDG 3 Verzekeren van een gezond leven en bevorderen van welzijn op elke leeftijd

Zitten is het nieuwe roken, standing desks promoten!

Samenwerking met FSC Nederland kan breder worden gedragen in de sector. FSC tropisch bosbeheer zorgt voor de bescherming van cruciale bossen (met grote CO2 sink), 40-70% van 's werelds biodiversiteit en >1 miljard mensen die van bossen afhankelijk zijn.

SDG 4 Verzekeren van gelijke toegang tot kwalitatief goed onderwijs en bevorderen levenslang leren voor iedereen

Fors investeren in onderwijs en Life long Learning

SDG 5 Bereiken van gendergelijkheid en zelfontplooiing/empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Meer vrouwen in RvB en RvC, op naar feminie samenleving

O.m. <http://wo-men.nl/>, Oxfam Novib

SDG 6 Verzekeren van beschikbaarheid en duurzaam beheer van water en sanitaire voorzieningen voor iedereen

U weet dat u deze vraag kunt uitwerken met de Unie van Waterschappen. Zij zijn hier natuurlijk ook mee bezig en dat zou elkaar kunnen versterken. Innovatie om met (afval)water energie op te wekken kost geld en zou dus een denkrichting kunnen zijn.

SDG 7 Verzekeren van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Er zijn veel bedrijfskringen in heel Nederland die nu initiatieven nemen om met hun leden energie te besparen, maar de beslissingen worden eerst voorgelegd aan de eigen accountants of ze wel haalbaar zijn. DEZE accountants moeten een veel grotere rol gaan betekenen, want zij worden vertrouwd als deskundig compagnon aan hun zijde. Dus accountants nu informeren over fiscale maatregelen etc. en hen agressief benaderen met oplossingen/mogelijkheden voor bedrijven. Dit zet denk ik zoden aan de dijk.

Green Bond Principles and Climate Bonds Initiative

Volledig inzetten op duurzame energie: Nederland kantelt

Tal van milieu- en ontwikkelingsorganisaties in o.a. NL, w.o. Hivos

SDG 8 Bevorderen van aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en eerlijk werk voor iedereen

<http://www.enactus.nl/>

Tony Chocoloney = slaafvrije eerlijke chocolade

Tal van o.m. ontwikkelingsorganisaties, w.o. Solidaridad, Oxfam Novib (mbt leefbaar loon bv)

Betaalme.nu

SDG 9 Opbouwen van robuuste infrastructuur, bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisatie en stimuleren van innovatie

Green Bond Principles and Climate Bonds Initiative

SDG 10 Terugdringen van ongelijkheid binnen en tussen landen

Tax Justice Network, Somo, Oxfam Novib etc

SDG 11 Steden en nederzettingen inclusief, veilig, robuust en duurzaam maken

SDG 12 Verzekeren van duurzame consumptie- en productiepatronen

Vast al bekend, maar bijvoorbeeld IDH en de stuurgroep van het Nederlandse kledingconvenant.

Oa MD, Solidaridad

SDG 13 Ondernemen van urgente actie om de klimaatverandering en de gevolgen ervan tegen te gaan

Green Bond Principles and Climate Bonds Initiative

Urgenda

Een reeks aan natuur, milieu en ontwikkelingsorganisaties, w.o. N&M, WWF, MD, Oxfam Novib, GP, BankTrack

Trucost, VBDO Climate Benchmark and -studie for pension funds (to be extended to banks)

SDG 14 Conserveren en duurzaam gebruik maken van de oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen voor duurzame ontwikkeling

Stichting de Noordzee (Utrecht)

Green Bond Principles and Climate Bonds Initiative

The ocean clean up

WWF, GP bv

SDG 15 Beschermen, herstellen en bevorderen van het duurzame gebruik van ecosystemen, duurzaam beheren van bossen, tegengaan van woestijnvorming, tegengaan en terugdraaien van landdegradatie en het verlies aan biodiversiteit een halt toe roepen

Green Bond Principles and Climate Bonds Initiative

WNF natuurmonumenten

Natural Capital Declaration, Natural Capital Protocol Financial Sector Supplement, CDP on water, IUCN protected areas and key biodiversity areas

SDG 16 Bevorderen van vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzekeren van toegang tot het rechtssysteem voor iedereen en creëren van doeltreffende, verantwoordelijke en inclusieve instituties op elk niveau

Thun group of banks.

SDG 17 Versterken van implementatiemiddelen en vernieuwen van mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling

Ambitieuus Europees verduurzamingsprogramma

SDG Charter, example: WWF and Rabobank partnership